

DE STER VAN NEDERLAND

1 JULI 1936

No. 13

41e JAARGANG

En God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen . . .
1 Kor. 12: 28.

WAS HET DOOR TOEVAL OF EEN GODDELIJK PLAN ?

Door Prof. James L. Barker,

van de Universiteit van Utah

Joseph Smith ontving in het eerste visioen een belofte, dat de volheid van het Evangelie hem in de toekomst zou worden bekend gemaakt.

Deze mededeeling werd een jongen van veertien jaar gedaan; de jonge man van vijf en twintig heeft het *Boek van Mormon* vertaald en uitgegeven; en de man van vijf en dertig heeft vele openbaringen ontvangen aangaande de leerstellingen, alsmede openbaringen aangaande Kerkorganisatie en -bestuur. Hij stierf als een martelaar, nog geen negen en dertig jaar oud. Indien deze herstelling van de leer en organisatie der Kerk een vervulling was van een goddelijke belofte, dan zal ze alle toetsen, alsmede een vergelijk met de resultaten der geleerdheid, Joseph Smith onbekend, doorstaan. Indien de herstelde leer en organisatie overeenstemmen met historische feiten, welke hem onbekend waren en in enkele gevallen sinds zijn tijd ontdekt, dan moet een der twee dingen waar zijn: zulk een overeenstemming is of het gevolg van toeval of de leer en organisatie werden geopenbaard en hersteld.

Joseph Smith organiseerde de Kerk ten aanzien van een tweevoudige taak; ten eerste ten aanzien van de bediening in eigen omgeving en ten aanzien van de bediening in den vreemde. Over de Kerk wordt als een geheel gepresideerd door het Eerste President-schap en den Raad der Twaalf Apostelen. De plaatselijke bediening der afzonderlijke wijken omvat bisschoppen, ouderlingen en diakenen; en die in den vreemde zeventigers en ouderlingen.

Dit stemt op merkwaardige wijze overeen met wat over het algemeen en in het bijzonder bekend is aangaande de Apostolische Kerk. (De vroegere kerk onder leiding der Apostelen. — Vert.) In de Apostolische Kerk oefenden de apostelen algeheele rechtsbevoegdheid uit en de bisschoppen rechtsmacht over de plaatselijke kerken of districten. Eusebius (ongeveer 300) zegt: (*Ecclesiastical History*, Bk. III, XXIII) „Johannes, toen Apostel en Evangelist bleef (ongeveer 100) in Azië en bediende daar in de kerken . . . hij ging van het eiland Patmos naar Efeze en reisde eveneens . . . naar de nabijgelegen districten der heidenen, in sommige plaatsen om bisschoppen aan te stellen, in anderen om geheele gemeenten te verzoenen en in weer andere om iemand te verordineeren dergenen, die daartoe door den Geest waren aangewezen.” In tegenstelling met deze algemeene autoriteit van den apostel presideerde een bisschop in de Apostolische Kerk, evenals in de Kerk van heden, over een plaatselijke groep.

In de Kerk, zooals onder den Heere door Joseph Smith georganiseerd, is het het gebruik, het priesterschap van ouderling te bevestigen op een ieder, die dit waardig is en de plichten van dit ambt wenscht na te komen. Aangaande de vroegere kerk zegt Irenaeus, bisschop van Lyons (ongeveer 200 n. Chr. den martelaarsdood gestorven): „Alle rechtvaardigen bezitten den rang van ouderling”.

In de hedendaagsche Kerk kan een ouderling tijdelijk geen plichten te vervullen hebben; dan weer kan hij al de plichten van bisschop waarnemen en over een kerk presideeren. Een vooraanstaand geschiedschrijver (Mourret, *Histoire Generale de l'Elis*) schrijft: „Gewoonlijk vertalen wij deze Grieksche benamingen *episcopoi-presbuteroi* (bisschoppen-ouderlingen) niet, omdat „*episcopus*” (overziener) niet noodzakelijkerwijze de persoon is, dien wij bisschop noemen, en de „*presbuteros*” (ouderling) kan bisschop zijn (overziener).”

De geleerden zijn derhalve niet duidelijk ten opzichte van de plichten van een ouderling of presbyter in de Apostolische Kerk. Zooals dit echter in de Apostolische Kerk juist was en eveneens in de organisatie, door Joseph Smith hersteld, kan een ouderling op zeker tijdstip geen functie te vervullen hebben en dan weer kan hij overziener of bisschop zijn. De overeenstemming tusschen de Kerkorganisatie van heden en wat bekend is van de Apostolische Kerk is in dit en andere opzichten volmaakt. Is dit toeval of is het een vervulling van de belofte, dat de volheid van het Evangelie aan Joseph Smith zou worden bekend gemaakt?

Ten opzichte van de leer is de overeenstemming niet minder treffend. Joseph Smith leerde, dat de Apostolische Kerk was gevestigd op de „rots” van openbaring en kondigde de leer van voortdurende openbaring aan. Eusebius (300) voerde in het uitbrengen van bewijs tegen een kettersche secte aan, dat ze niemand heeft, die de vroegere profeten „in de profetische” gave opvolgde

— het gebrek aan de profetische gave duidde afvalligheid aan — „want de apostel (waarschijnlijk Paulus) erkende, dat de profetische gave in de geheele Kerk zijn zal totdat het einde komt”.

Joseph Smith leerde, dat wij een voorbestaan hadden; dat in het voorbestaan zekeren minder getrouw waren dan anderen en tengevolge van opstand gevallen geesten werden. Origen (in 145 te Alexandrië geboren) schrijft: „De eeuwige schepping had voor haar doel wezens, gelijk in macht en gaven. Allen waren niet even getrouw aan God en dat is de oorsprong van alle geschillen, welke er tusschen hen bestaan. Sommigen werden engelen, anderen menschelijke zielen en anderen booze geesten”.

Joseph Smith leerde, dat Jezus van het Nieuwe Testament en Jehova van het Oude Testament een en dezelfde persoon zijn. Een geschiedschrijver van denzelfden tijd (Mourret) zegt: „Niets is merkwaardiger dan de stelligheid, waarmede Saint Justin, Theophilus van Antiochië, St. Irenaeus, Tertullian, Clement van Alexandrië en Origen herhalen, dat het het Woord (Jezus) was. Dat den mensch in de goddelijke verschijning van het Oude Testament werd geopenbaard”.

In het gebed is de oprechte uiting van de ziel van meer belang dan redekunstige opzeggingen. Joseph Smith herstelde het gebruik van het opzenden van een uit het hart voortkomend gebed in de Apostolische Kerk. De kerkgeschiedschrijver Mourret, Cagin citeerend, zegt: „Het is bekend, dat in vroegere tijden de bedienende priester een gebed opzeide over een gegeven onderwerp. Dit gebruik duurde zekerlijk tot de vierde of zelfs de vijfde eeuw”. (*Les Origines Chretiennes*, blz. 95).

Joseph Smith leerde, dat „alle geest stof is, doch fijner of reiner”. Origen zegt: „Geen (heme'sch) wezen is geheel zonder lichaam, meer of min ontastbaar fijn”.

Joseph Smith leerde, dat hij het Evangelie niet voor de eerste maal herstelde, doch dat het Evangelie den eersten mensch was gegeven en nadien door ongehoorzaamheid verloren gegaan. Saint Justin, Theophilus van Antiochië, St. Irenaeus, Tertullian, Clement van Alexandrië en Origen bevestigen, dat christelijkheid geen nieuwe godsdienst is, doch dat ze dateert vanaf de eerste geboorte van het menschdom.

In het *Boek van Mormon* publiceerde Joseph Smith een vertaling van het avondmaalsgebed, dat gedeeltelijk als volgt luidt: „dat zij het mogen doen ter gedachtenis van het bloed van Uwen Zoon dat zij voor U getuigen dat zij Zijner altijd in-dachtig wezen, dat zij Zijnen Geest met zich mogen hebben”. Van het origineele gebed in de Apostolische Kerk waren alle verslagen der menschen verloren, doch ongeveer veertig jaar na den dood van Joseph Smith, herstelde en publiceerde Cagin van stukken palimpsest (perkamentrol oud handschrift dat over een tweede onleesbaar gemaakt oud handschrift heengeschreven is) de oudst bekende canon. Vertaald, omvat het het volgende: „Zijn dood en

Zijn opstanding gedenkend, offeren wij U het brood en de beker op en wij vragen dat Gij allen Heiligen, die daarvan nemen, de volheid van Uw Heiligen Geest wilt geven ter bevestiging van het geloof in de waarheid"

Dit laatste gebed kon Joseph Smith niet bekend zijn geweest; het eerste gebed is òf een gedeelte van een verslag, door goddelijke macht vertaald of een verzinsel van Joseph Smith. Vanwaar dan zijn duidelijke overeenstemming met het vroegere gebed, zelfs den geleerden ten tijde van Joseph Smith's leven onbekend?

Joseph Smith en de vroegere Kerkvaders hebben hetzelfde begrip aangaande de profetische gave. Oliver Cowdery werd de gave van vertaling beloofd, doch toen hij trachtte, die gave te beoefenen, faalde hij omdat, zooals in een andere openbaring vermeld, hij had verondersteld, „dat Ik het U geven zou, als gij geen gedachte naamt, dan alleen van Mij te vragen gij moet het in uw gedachten uitvorschen; dan moet gij Mij vragen of het juist is”.

Een bekend geschiedschrijver (Mourret) zegt: „De ontwikkeling van de Grieksche taal en van de oude schrijvers kon niet anders dan enkele ongeletterde en ongeleerde Joden maken.” *Het Boek van Mormon* is becritiseerd vanwege armzalig en foutief Engelsch, en de critici hebben gevraagd: „Is de Heere niet in staat goed Engelsch te gebruiken?” Op zulke kritiek wordt door Joseph Smith en Eusebius (300) hetzelfde antwoord gegeven. Eusebius zegt: „Een profeet behoeft niet in geestvervoering te spreken De valsche profeet spreekt in zielsverrukking, waarna rust en vrijheid van vrees volgt Doch zij kunnen niet aantoonen, dat een profeet uit het Oude Testament noch uit het Nieuwe Testament op zoodanige wijze geïnspireerd werd (*Eccl. Hist. V. 17*).

De spreekfouten van het Nieuwe Testament en van het *Boek van Mormon* zijn respectievelijk de fouten van de Nieuw-Testament-schrijvers en van Joseph Smith, omdat, zooals Eusebius verder zegt: „Een profeet spreekt op zijn eigen wijze”. (*Eccl. Hist.*)

Joseph Smith herstelde niet alleen de leer en de organisatie van het priesterschap. Daarbij herstelde hij de juiste bestuurswijze in de Apostolische Kerk. Philip Schaff (*History of the Apostolic Church*, blz. 287) zegt: „Kerkbestuur beweegt zich tusschen twee uitersten van gezag en vrijheid, welke nimmer naar bevrediging met elkander in overstemming zijn gebracht”. De uitersten van gezag en vrijheid werden in de vroegere kerk vereend en deze vereeniging werd door Joseph Smith hersteld. De apostelen ontvingen hun roeping van den Heiland en verkregen hun gezag van Hem; doch terzelfder tijd gaven zij zonder de goedkeuring daarvan zichzelf noch bisschoppen of anderen presideierenden ambtenaren eenige opdracht. De bisschoppen werden door de apostelen benoemd, doch Clement van Rome zegt in zijn brief aan de Korinthiërs, dat „toen zij door den Geest waren beproefd”, zij werden aangesteld „met goedkeuring van de geheele Kerk”. Dit is niets bijzonders; Battifol, een bekend modern geschied-

schrijver zegt aangaande het beleid van de Apostolische Kerk: „Gewoonlijk wordt niemand tot bisschop gekozen zonder goedkeuring van de geloovigen van de kerk, waarvoor gezorgd moest worden”. Joseph Smith werd door openbaring geleid, deze vroegere wijze van bestuur te herstellen. Het vereenigt de beginselen van gezag en van persoonlijke vrijheid, en heeft al de voordeelen van beide een gezaghebbend en een democratisch beleid en geen hunner zwakheden. Het is de goddelijke oplossing van een voornaam vraagstuk.

Doch indien Joseph Smith de leer, het priesterschap en de organisatie en beleidsbeginselen der Kerk op goddelijk bevel herstelde, hoe kunnen wij dan weten, dat de herstelling geheel echt en niet slechts misleiding was?

Ten eerste kunnen wij het weten, omdat hij herstelde het prediken van het Evangelie door onbaatzuchtige getuigen, het uitzenden van onbetaalde zendelingen, om daarvan getuigenis te geven. Hiermede was hij in overstemming met de leer der Twaalven en met Eusebius. De leer der Twaalven zegt: „Laat elke profeet, die tot uw huis komt, ontvangen worden als de Heere Laat de apostel bij zijn vertrek niets ontvangen, tenzij het is voedsel, om zijn volgende bestemming te bereiken. Indien hij om geld vraagt, is hij een valsche profeet”. Eusebius zegt aangaande een kettersche groep: „Natalius werd door hen overgehaald, om als bisschop te worden uitgeroepen met een salaris, zoodat hem door hen honderdvijftig denarii (Rom. zilvermunt) per maand werd betaald”. En de Harvard geschiedschrijver, Kirsopp Lake, is van meening, dat „dit het eerste zuivere voorbeeld is van het betalen van bisschoppen . . .”. In de vroegere kerk was de waarheid de eenige mogelijke beweegreden voor het getuigenis van den zending. Joseph Smith herstelde dit belangloos getuigenis.

Ten tweede kunnen wij weten, dat de herstelling echt is, omdat hij niet slechts de wijze herstelde, waarop het Evangelie zou worden verkondigd, doch eveneens het bewijzen der waarheid van het getuigenis der getuigen, zooals in de Apostolische Kerk in gebruik. U herinnert zich, dat Jezus na Zijn opstanding aan een aantal personen verscheen. Was hij aan een ieder verschenen, dan zou de bewering van Zijn opstanding aldus bekrachtigd zijn, doch dit deed Hij niet. Inplaats daarvan zeide Petrus, dat God Jezus niet openlijk toonde „aan alle menschen, doch aan voor God gekozen getuigen, zelfs aan ons, die met Hem aten en dronken, nadat Hij van de dooden was opgestaan.”. De platen van het *Boek van Mormon* werden niet openlijk aan alle menschen getoond, doch aan „voor God gekozen getuigen”.

De vroegere kerk steunde toen en de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen steunt thans op het getuigenis van getuigen, die haar aanspraak op goddelijkheid bekrachtigen. Het getuigenis van deze getuigen werd echter gestaafd door het getuigenis van den Heiligen Geest.

En ten derde kunnen wij het weten door de bevestiging van Petrus, vernieuwd door Joseph Smith. „Wij zijn Zijn getuigen van deze dingen, en eveneens de Heilige Geest, dien God heeft gegeven aan hen, die Hem gehoorzamen”. Joseph Smith, die op de uiterste grenzen der beschaving woonde, bezat geen geleerdheid, waardoor hij deze dingen had kunnen herstellen; integendeel bleven enkele er van tot lang na zijn dood geleerden onbekend. Hoe kunnen wij de rijkdom der herstelling en haar algeheele overeenstemming verklaren met wat nu van eenige oorsprong bekend is? Is het toeval of was hij goddelijk gemachtigd, het grootste werk der moderne tijden te verrichten?

Is de belofte van het getuigenis van den Heiligen Geest gestand gedaan? Laat het antwoord worden gegeven door de pioniers, die de vervulling van de belofte ontvangen hebben en naar de woestijn zijn vertrokken.

Kan bovendien een kerk blijven bestaan, welke het „getuigenis” van den Geest belooft, indien de belofte niet wordt gehouden voor dengenen, die „gehoorzamen”?

VERSLAG DER O.O.V.-JEUGDWERK CONFERENTIE, gehouden te Rotterdam op 30 en 31 Mei en 1 Juni 1936 (Vervolg van blz. 197).

Zondagmiddag 5.15 uur. Onder leiding van het Jeugdwerk-Hoofdbestuur werd een speciale vergadering gehouden voor gemeentebesturen en Jeugdwerk-ambtenaren(essen), waarin nog enkele instructies werden gegeven in verband met den sportdag; het zoo juist mogelijk besteden van de zomermaanden werd uiteengezet, terwijl nogmaals de nadruk werd gelegd op de groote verantwoordelijkheid der leidsters, alsmede de noodzakelijkheid van het volgen van juiste taktiek in den omgang met en het onderwijs aan kinderen.

Zondagavond 7 uur. Door alle aanwezigen werd lied no. 38: „Vat moed! Alles is wel!” gezongen; Br. J. Roozmond van Breda ging daarna voor in gebed. Door de vereenigde koren van Amsterdam, den Haag, Overmaas en Rotterdam werd gezongen „De morgen daagt.” Men hoorde als eerste spreker van Br. M. van Gelderen. In de wereld wordt tweeërlei werk verricht, worden tweeërlei maatregelen genomen; de eerste leiden tot den dood, de andere tot de verheerlijking van den mensch. De jeugd zoekt naar bevrediging, doch vindt ze niet. Geloof wordt verzaakt, omdat men er geen heil in ziet. Waarbij zullen de M.-Mannen zich aansluiten? Men denkt, dat er pioniers zijn *geweest*, doch *nog* zijn pioniers *noodig*. Nog is er te werken en te strijden, de strijd des rechtvaardige. De M.-Mannengelofte is het zwaard, dat de M.M. daartoe in handen wordt gegeven. Deze bepaalt hun juist gedrag tegenover hun medemenschen. Oud. J. R. Willey, sen. oud. te Den Haag, zong een solo, waarna Zr. T. C. Hart-

man de nieuwe leuze bekend maakte. „Laat deugd uwe gedachten onophoudelijk versieren, dan zal uw vertrouwen in de tegenwoordigheid Gods sterk wassen”. Het eerste gedeelte dezer leuze is een aanmaning, vriendelijke drang, terwijl het tweede een belofte inhoudt, welke God alleen maken kan. Wij allen verlangen naar de tegenwoordigheid van God. Het is ons groot verlangen en dagelijksch gebed. Doch daarvoor moet deugd onze gedachten onophoudelijk versieren. In het woord deugd ligt al het goede opgesloten. Trouw, waarheidsliefde, durf (geen waaghalzerij), plichtsgetrouwheid, redelijkheid, stiptheid, betrouwbaarheid. Deze laatste twee zijn te beschouwen als koninklijke deugden. „Over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten” was de uitspraak van den Meester. Wij moeten niet wachten, tot wij over groote dingen gezet worden. De vereenigde koren zongen „Grant us peace, o Lord”, waarna Ouderling S. van Dongen uiteenzette, waarom O.O.V.-werk Evangelie is. Zij, die het werk en nut der hulporganisaties niet inzien, hebben er een vooroordeel tegen. Door onze lescursus waren wij in staat, den profet Joseph Smith beter te verdedigen tegenover de wereld. Onze lessen in muziek bieden ons de mooiste kans, het Evangelie aan de wereld bekend te maken. Muziek is de wierook, waarop onze gebeden ten hemel stijgen. Welke lessen bieden ons schooner gelegenheid, het Evangelie op juiste en duidelijke wijze bekend te maken, dan de lessen in openbaar spreken. Men kan luisteren met het oor en luisteren met de ziel. Het laatste stelt in staat te bemerken, hoe vaak in iemand een bitter verdriet klaagt. Eerst luisteren en goed luisteren zal ons oordeel over anderen opschorten of geheel achterwege doen blijven. Een kwartet zong „O, mijn Jezus, spreid Uw dekking”, waarna men als laatste spreker hoorde van President T. Edgar Lyon. Wij staan aan den vooravond van een jubileum, doch in de 75 jaar, die achter ons liggen, is niet bereikt, wat bereikt kon worden. Een groote taak wacht nog. Veel tijd is besteed in het verdedigen van het Evangelie, doch het is een blijde boodschap, die aan allen moet worden bekend gemaakt. Wij moeten leiders worden van hen, die niet weten, dat zij geleid moeten worden, om God te dienen. Het O.O.V.-werk biedt ons daartoe veel. De afgelopen vergaderingen zijn hiervan het bewijs geweest. Wij zijn de personen, die Zion in ons midden willen stichten en de leuze geeft ons aan, hoe den grondslag te leggen tot het bouwen van Zion. Neemt de gelegenheden tot prediking waar. Wij kunnen alle andere standaardboeken terzijde leggen en aan de hand van den Bijbel onze beginselen verklaren. Waarom? Omdat de eerstgenoemde boeken een verklaring van den Bijbel geven en de beginselen alleen duidelijker uitleggen.

De vereenigde koren zongen als slotlied „Ontwaakt en staat op”, waarna Br. A. Hartman, gemeentepresident te Den Haag, dankzegging uitsprak. Met uitzondering van de Zondagmiddagvergadering was de muzikale leiding voor de vereenigde koren in

handen van Br. M. van Gelderen als dirigent en Zr. W. Verstrate als organiste.

Maandagavond 7.30 uur. De leiding van dezen programma-avond berustte bij Zr. T. C. Hartman, die reeds voor den aanvang de stemming er in bracht door te leiden in gemeenschappelijk zingen. Het tooneelstuk „Robbedoes”, dat na de gebruikelijke openings-oefeningen werd gegeven en waarin enkele O.O.V.-leden van de gemeenten Den Haag, Overmaas en Rotterdam een aandeel hadden, werd op schitterende wijze opgevoerd. Tusschen de bedrijven van dit stuk hoorden men liederen van het Haagsche en Amsterdamsche M.M.-kwartet, declamaties van Br. J. Roozmond, terwijl ook de Bijenkorfmeisjes bevorderd werden tot de rangen, waarvoor zij het afgelopen jaar hadden gewerkt, en aan enkelen onderscheidingen werden uitgereikt. Door Zr. A. Kemker en Zr. E. Ylst van Amsterdam werden twee dansjes uitgevoerd. De bijzonder groote opkomst voor dien avond, alsmede de prettige geest, daar aanwezig, spraken voor het welslagen van dit laatste conferentie-samenzijn.

Steeds weer ieder jaar denkt men, dat de laatste O.O.V.-conferentie de beste was, tot nog toe gehouden en ook nu weer meenen wij te mogen zeggen, dat deze conferentie de climax is. De opkomst in de vergaderingen bedroeg 380 personen meer dan de vorige conferentie, derhalve kunnen wij wederom zeggen: het hoogste aantal, ooit in een O.O.V.-conferentie bereikt. Allen, die aan het welslagen van deze conferentie hun werkzaam aandeel hebben gegeven, een hartelijk woord van waardeering! Met genoegen kunnen wij op deze dagen terugzien; moge het aldaar gesprokene het geheele verdere jaar in ons dagelijksch leven en O.O.V.-werkzaamheden weerklank vinden, zoodat wij het volgend jaar een O.O.V.-conferentie zullen kunnen medemaken, welke inderdaad een weerspiegeling is van hetgeen zich in de O.O.V. onzer verschillende gemeenten heeft afgespeeld!

BEZOEK VAN PRESIDENT JOSEPH F. MERRILL AAN NEDERLAND

In verband met het 75e herdenkingsjaar van de opening der Nederlandsche Zending, zal President Joseph F. Merrill Nederland een bezoek brengen. Het ligt in het voornemen, op Woensdag 5 Augustus a.s., in Rotterdam een openbare vergadering te houden, den dag, waarop vóór 75 jaar de eerste aangevozen zendelingen in Rotterdam aankwamen. Eveneens zullen in de geheele zending ter herdenking van deze gebeurtenis speciale vergaderingen worden gehouden.

DE STER NEDERLANDSCH ORGAAN VAN DE LATERDAGSCHE HEILIGEN

Redacteur: T. EDGAR LYON - Assistente: JOHANNA A. RIET.

IS GODSDIENST DE MOEITE WAARD ?

Door President Joseph F. Merrill

Door een eenvoudig woord of een groot artikel kan op deze vraag antwoord worden gegeven, dat hangt af van het gezichtspunt en de belangstelling van hem, die antwoordt. Godsdienst is voor een ieder persoonlijk en de vraag is derhalve tot den enkeling gericht. De vraag werd gesteld door een schrijver, die beweert, dat niets werkelijk kan geven, wat ieder mensch noodig heeft — vrede en zekerheid — tenzij er een groote herleving van oprechten godsdienst is. Bent u dat met hem eens? Wat is oprechte godsdienst? Hoe verstrekkend moet de herleving dan zijn, teneinde vrede en zekerheid als haar vruchten te kunnen beschouwen?

Bedoelde schrijver had wellicht een soort godsdienst in gedachten, welke een tegengift is voor zelfzucht, hebzucht, onrechtvaardigheid, oneerlijkheid en andere soortgelijke eigenschappen. Ongetwijfeld dacht hij zich den godsdienst eerder als een „godvruchtige levenswijze” dan als een stel theologische dogma's of een lippendienst voor de kerk op Zondagen; derhalve een godsdienst, welke is saamgeweven door persoonlijk en volks-gedrag en niet een mantel, welke slechts bij bijzondere gelegenheden wordt gedragen.

Indien wij nu de bijzonderheden van een practischen godsdienst zouden neerschrijven, welke indien juist toegepast, de wereld van een groot aantal huidige kwalen zou genezen, zouden deze er dan niet ongeveer als volgt uitzien?

„Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot Zijn rechterhand zijn: Komt, gij gezegenden Mijns Vaders! beërft dat koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld; Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; en Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij geherbergd; Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis en gij zijt tot Mij gekomen. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: Heere! wanneer hebben wij U hongerig gezien en gespijzigd? of dorstig, en te drinken gegeven? En wanneer hebben wij U een vreemdeling gezien en geherbergd? of naakt, en gekleed? En wanneer hebben wij U krank gezien of in de gevangenis, en zijn tot U gekomen? En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: Voorwaar zeg Ik u:

Voor zooveel gij dit een van deze Mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij dat Mij gedaan." (Matth. 25 : 34-40).

Zou een godsdienst van dit soort inderdaad niet practisch zijn? Zou dit niet de moeite waard zijn of voldoening geven? „Zekerlijk", zou het antwoord van ieder normaal persoon wezen. Doch dit is het soort godsdienst, dat Jezus onderwees en leefde. Het is een godsdienst, gegrondvest op liefde voor God en den mensch en toepasselijk op ieder land en klimaat en op alle nakomelingen van Adam. Het bezit derhalve de hoofdzaken voor een algemeenen godsdienst. Op dit punt kan er bijna geen onvereinigbaarheid zijn.

Waarom betwijfelen echter dan nog zooveel menschen de waarde van den godsdienst van Jezus? Het antwoord is eenvoudig: „Zij die hem belijden, leven hem niet uit". Doch vanzelfsprekend is dit niet de fout van den godsdienst. In geen enkel opzicht slaat de nalatigheid van het uitleven er van terug op zijn waarde. Geen onbeproofd geneesmiddel kan ooit doeltreffend zijn. Er zijn enkele menschen, die voortdurend trachten, de godsdienstige leerstellingen na te volgen. Al dezulken kunnen eerlijk getuigen, dat hun godsdienst voor hen de moeite waard is. En een ieder, die deze menschen nauwlettend gadeslaat, weet dit ook.

„In welk opzicht is het dan de moeite waard?" vraagt u? Het antwoord ligt in de vreugde, welke het uitleven er van zijn toegewijden geeft. En dit is een rechtmatige en juiste toetssteen. Elke godsdienst, welke de vreugde in het nakomen er van door zijn deelgenooten niet verhoogt, is geen van den hemel gegeven godsdienst — het is niet de godsdienst van Jezus. Oprechte, voortdurende vreugde op aarde, hier en thans, is immer de belooning voor hen, die den Meester Jezus Christus getrouw dienen. Dit is een rijke vergoeding, voor geen goud te bekomen — het is niet verkrijgbaar voor de stoffelijke dingen dezer aarde. Dit is een feit, door menschelijke ervaring overvloediglijk bewezen. Het uitleven van waren godsdienst is derhalve de moeite waard, zelfs tijdens dit aardsche leven. Dit feit dient nimmer te worden vergeten.

Zou het niet goed zijn, liever op dit uitzicht op belooning den nadruk te leggen dan ze slechts te beschouwen als voerend tot hemelsche zaligheid? Het is waar, dat het laatste beloofd is, doch het *hier en nu* eischt ook zeer juist zijn deel in de belangstelling. Indien dit algemeen werd gedaan, dan zou de godsdienst zekerlijk op hooger prijs worden gesteld; wellicht zou hij dan meer door allen worden uitgeleefd, want zijn waarde als een helpster in aardsche moeilijkheden zou meer algemeen worden erkend. De godsdienst is daarom iets, waaraan gewerkt moet worden en naar gestreefd; zekerlijk iets meer dan een slechts vage vorm, om in te gelooven. De godsdienst dient de voornaamste factor te zijn, welke ons gedrag beheerscht. Zijn waarde zou dan onbetwistbaar zijn.

JEZUS DE CHRISTUS

(Les voor Ouders- en Evangelieleerklas)
Voor 2en, 3en en 4en Zondag in Juli 1936.

HOOFDSTUK XVIII

(Vervolg)

Het verlangen van teekenen. ¹⁾

Des Meesters les, hoewel bekrachtigd door voorbeeld en overeenkomst, door directe toepassing en door gezaghebbende bekentenis, raakte ooren, welke voor geestelijke waarheid practisch doof waren en vond geen plaats in het hart, alreeds met zeer veel kwaads beladen. Op die diepzinnige wijsheid en reddende instructie van het woord van God, waarnaar zij hadden geluisterd, gaven zij antwoord met een lichtzinnige vraag: „Meester, wij wilden van U wel een teeken zien”. Hadden zij niet reeds teekenen in overvloed gezien? Waren niet de blinden en de dooven, de stommen en de zwakken, de lammen en de waterzuchtigen en menschen met allerlei ziekten genezen in hun huizen, op hun straten en in hun synagogen; waren niet de duivelen uitgeworpen en hun lage uitlatingen door Zijn woord gestild; en waren niet de dooden opgewekt en dit alles door Hem, Wien zij nu om een teeken lastig vielen? Zij wilden een overtreffend wonder verricht zien om hun nieuwsgierigheid te bevredigen of wellicht als reden tot meerdere oppositie tegen Hem — zij wilden teekenen ter bevrediging hunner lusten. ²⁾ Geen wonder, dat „Hij zwaarlijk zuchtte in Zijnen geest” toen zulke verzoeken werden gedaan. ³⁾ Den Schriftgeleerden en Farizeën, die zulk een onoplettendheid voor Zijn woorden hadden getoond, antwoordde Hij: „Een boos en overspelig geslacht verzoekt een teeken; ⁴⁾ en hun zal geen teeken gegeven worden dan het teeken van Jonas, den profeet”. Het teeken van Jonas (of Jona) was, dat hij drie dagen in den buik van de visch was geweest en daarna weer de vrijheid had ontvangen; zoo ook zou de Zoon des Menschen in het graf worden ingesloten, waarna Hij weer zou opstaan. Dat was het eenige teeken, dat Hij hun zou geven en daardoor zouden zij veroordeeld staan. Tegen hen en hun geslacht zouden de mannen van Ninivé in het oordeel opstaan, want zij, hoe goddeloos ook, hadden zich op de prediking van Jonas bekeerd; en ziet, één grooter dan Jonas was onder hen. ⁵⁾ De koningin van Scheba zou in oordeel tegen hen opstaan, want zij kwam van verre om zich Salomo's wijsheid ten nutte te maken; en ziet, één grooter dan Salomo stond voor hen. ⁶⁾

Daarna sprekend over de onreine en booze geesten, waaromtrent

¹⁾ Matth. 12:38-45; vergelijk 16:1; Mark. 8:11; Luk. 11:16, 29; Joh. 2:18; 1 Kor. 1:22.

²⁾ *Leer en Verbonden* 46:9; vergelijk 63:7-12.

³⁾ Mark. 8:12.

⁴⁾ Aanteekening 12.

⁵⁾ Jona, hfdst. 1-4.

⁶⁾ 1 Kon. 10:1; 2 Kron. 9:1; vergelijk Luk. 11:31.

zij de beschuldiging hadden verspreid, dat Hij zelf een der duivelen was, vertelde Hij hun, dat wanneer een geest is uitgeworpen, hij na een tijd van eenzaamheid tracht terug te keeren in het huis of lichaam, waaruit hij werd verdreven: en wanneer hij dat huis in orde vindt, zoet en rein, sinds zijn vuile persoon gedwongen werd, het te verlaten, roept hij andere geesten, nog slechter dan hijzelf en zij nemen den man in bezit en maken zijn toestand erger dan hij eerst reeds was.¹⁾

Door dit eigenaardig voorbeeld wordt den toestand aangegeven dergenen, die de waarheid hebben ontvangen en daardoor van de onreine invloeden van dwaling en zonde werden bevrijd, zoodat zij naar gedachten en geest en lichaam waren als een huis, dat schoongemaakt en versierd en netjes in orde is gebracht, doch naderhand het goede verloochenen, hun zielen voor de geesten van valsheid en bedrog openen en verdorvener worden dan tevoren. „Alzoo”, verklaarde de Heere, „zal het ook met dit booze geslacht zijn”.

Ofschoon de Schriftgeleerden en Farizeën meestendeels onovertuigd waren, indien wel ooit door Zijn leeringen getroffen, stond onze Heere toch niet geheel en al zonder aandachtige luisteraars. Een vrouw in de groep verhief haar stem en uitte een zegenbede voor de moeder, die zulk een Zoon het leven had geschonken en de borsten, die Hem hadden gezogen. Hoewel deze lofuiting, op beiden moeder en Zoon van toepassing, niet verwerpend, antwoordde Jezus: „Ja, zalig zijn degenen, die het woord Gods hooren en het bewaren”.²⁾

Christus' moeder en broeders komen Hem spreken³⁾

Terwijl Jezus zoo met de Schriftgeleerden en Farizeën en een groot aantal anderen in gesprek was, werd Hem wellicht tijdens of aan het einde van de laatstbesproken leeringen de mededeeling gedaan, dat Zijn moeder en broeders tegenwoordig waren en Hem verlangden te spreken. Door het gedrang van de menschen hadden zij Hem niet kunnen bereiken. Teneinde er bij allen den nadruk op te leggen, dat Zijn werk den voorrang boven de rechten van familie en maagschap had, nam Hij deze gelegenheid waar en verklarende, dat Hij Zijn bloedverwanten op dat oogenblik niet kon te woord staan, vroeg Hij: „Wie is Mijne moeder en wie zijn Mijne broeders?”

Op Zijn eigen vraag het antwoord gevend en in dat antwoord de diepere gedachte van Zijn geest tot uitdrukking brengend, zeide Hij, terwijl Hij op Zijn discipelen wees: „Ziet, Mijne moeder en Mijne broeders; want zoo wie den wil Mijns Vaders doet, die in de hemelen is, dezelve is Mijn broeder, en zuster, en moeder”.

¹⁾ Matth. 12: 43-45; Luk. 11: 24-26.

²⁾ Luk. 11: 27, 28.

³⁾ Matth. 12: 46-50; Mark. 3: 31-35; Luk. 8: 19-21.

Het voorval roept in gedachten terug het antwoord, dat Hij Zijn moeder gaf, toen zij en Jozef Hem na hun lang en angstig zoeken in den tempel vonden: „Wat is het, dat gij Mij gezocht hebt? wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen Mijns Vaders?“¹⁾ Met die dingen was Hij bezig, toen Zijn moeder en broeders Hem wilden spreken, terwijl Hij te midden van een menigte zat. De hoogere vereischten van Zijns Vaders werk waren oorzaak, dat Hij alle minder belangrijke dingen liet wachten. Wij zijn niet gerechtigd, deze antwoorden uit te leggen als een bewijs van oneerbiedigheid, nog minder als ontrouw van een kind tegenover de familie. Hij verwachtte van Zijn apostelen, die waren geroepen, zich zonder onthouding van tijd en talenten aan de bediening te wijden, minstens een dergelijke toewijding.²⁾

Het doel, waarvoor de familie van Jezus Hem had willen spreken, is niet bekend; wij kunnen er derhalve uit afleiden, dat het buiten den familiekring van niet zoo groot belang was.³⁾

Aanteekeningen.

12. Een overspelig geslacht verlangt teekenen. Het antwoord van onzen Heere tot hen, die om een teeken riepen, dat „een boos en overspelig geslacht een teeken verzoekt“ (Matth. 12:39; zie eveneens 16:4; Mark. 8:38) kon door de Joden slechts worden uitgelegd als een groote berisping. Dat de beteekenende aanduiding „overspelig“ letterlijk van toepassing was op de algemeen verspreide immoraliteit van dien tijd, wisten zij allen. Adam Clarke zegt in zijn uitlegging van Matth. 12:39 aangaande dit gedeelte van ons punt het volgende: „Er is overvloedig bewijs uit hun (der Joden) eigen geschriften, dat ten tijde van onzen Heere zij in den letterlijken zin een overspelig volk waren; want toen schafte Rabbi Jachanan ben Zacchi het verhoor door de bittere wateren der ijverzucht af, omdat zoovelen aldus schuldig werden bevonden.“ Zie voor nadere inlichtingen aangaande het verhoor der beschuldigten door de bittere wateren van ijverzucht, Num. 5:11—31. Ofschoon Jezus het geslacht, waaronder Hij leefde, als overspelig aanduidde, vinden wij niet opgeteekend, dat de Joodsche oversten, die door hun vragen om een teeken gelegenheid tot de beschuldiging hadden gegeven, de aanklacht trachtten te ontkennen of af te wenden. De zonde van overspel werd onder de grootste overtredingen gerekend (Deut. 22:22—25). De hardheid der beschuldiging, zooals echter door Jezus gedaan, werd versterkt door het feit, dat de oudere geschriften het verbond tusschen Jehova en Israël weergaven als een huwelijksverbond (Jes. 54:5—7; Jer. 3:14; 31:32; Hos. 2:19, 20); zelfs de latere geschriften typeeren de Kerk als een bruid en Christus als de echtgenoot (2 Kor. 11:2; vergelijk Openb. 21:2). Geestelijk overspelig te zijn zooals de rabbijnen de uitspraken der profeten uitlegden, beteekende ontrouw te zijn aan het verbond, waardoor de Joodsche naties onderscheiding verlangden als de aanbidders van Jehova, en lafhartig en snood. Voor zulk een aanklacht schuldig verklaard zijnde, begrepen de teekenen-zoekende Farizeën en Schriftgeleerden, dat Jezus hen erger noemde dan de afgodische heidenen. De woorden „overspel“ en „afgodendienst“ zijn van aanverwanten oorsprong, daar elk de daad van ontrouw en het zich wenden tot valsche voorschriften van toegenegenheid of aanbidding aanduidt.

¹⁾ Luk. 2:49; zie hoofdstuk IX.

²⁾ Matth. 10:37; vergelijk Luk. 14:26.

³⁾ Aanteekening 13.

13. De moeder en de broeders van Jezus. — De poging van Maria en enkele leden harer familie, om met Jezus te spreken bij de gelegenheid, waarnaar in het voorafgaande wordt verwezen, is door vele schrijvers uitgelegd als te beteekenen, dat de moeder en de zoons waren gekomen, om te protesteeren tegen de energie en het vuur, waarmede Jezus Zijn werk voortzette. Sommigen zijn inderdaad zoover gegaan om te zeggen, dat de bezoekende leden waren gekomen om Hem in bedwang te houden en den stroom van algemeene belangstelling, kritiek en aanvallen, welke tegen Hem aanstormde, te stuiten. Het schriftuurlijk verslag biedt niet de minste reden voor zelfs een pogende aanname van dit soort. Het doel van het verlangde bezoek wordt niet aangegeven. Het is een feit, zooals ook verderop zal worden aangehaald, dat enkele leden van Maria's familie de groote belangrijkheid van het werk, waarmede Jezus zoo naarstig doende was, niet konden inzien; en wij leeren, dat enkelen Zijner vrienden (kantteekening geeft aan „bloedverwanten”) op zekere gelegenheid uitgingen met het doel, Hem vast te houden en van Zijn openbare werken door lichamelijke kracht te weerhouden, want zij zeiden dat „Hij buiten Zijne zinnen was”. (Mark. 3:21); bovendien vernemen wij, dat Zijne broeders niet in Hem geloofden (Joh. 7:5). Deze feiten waarborgen echter geenszins de aanname, dat het verlangen van Maria en haar zoons, om tijdens het voorval, waarnaar verwezen is, met Hem te spreken, anders dan vredig was. En aan te nemen dat Maria, Zijn moeder, de wondervolle tafreelen van het engelenbezoek, de wonderlijke ontvangenis, het hemelsche bezoek bij de geboorte, de meer dan menschelijke wijsheid en macht, tijdens de jeugd en het manzijn bewezen, toen reeds zoover had vergeten, dat zij geloofde, dat haar goddelijke Zoon een onevenwichtig enthousiast was, dien zij moest weerhouden, beteekent het op zich nemen van de verantwoordelijkheid voor onrecht ten opzichte van het karakter van een, die, zooals de engel Gabriël verklaarde, gezegend was onder de vrouwen en door den Heere hoog begunstigd was.

De bewering, dat de broeders van Jezus ten tijde, waarnaar door den schrijver (Joh. 7:5) werd verwezen, niet in Hem geloofden, is geen bewijs, dat enkelen of zelfs al diezelfde broeders later niet in hun goddelijken Broeder geloofden. Onmiddellijk na des Heeren hemelvaart waren Maria, de moeder van Jezus, en Zijn broeders volhardende in bidden en smeeken met de Elven en andere discipelen (Hand. 1:14). Het bewezen feit van Christus' opstanding bekeerde velen, die voordien hadden geweigerd, Hem als de Zoon van God aan te nemen. Paulus meldt een speciaal bezoek van den opgestanen Christus aan Jakobus (1 Kor. 15:7) en de Jakobus, naar wien hier verwezen wordt, kan dezelfde zijn, welke op andere plaatsen als de „broeder des Heeren” wordt aangeduid (Gal. 1:19); vergelijk Matth. 13:55; Mark. 6:3. Het schijnt, dat de „broeders des Heeren” in de dagen van Paulus' actieven dienst eveneens bij het werk der bediening betrokken waren (1 Kor. 9:5). De juiste familieverwantschap van onzen Heere tot Jakobus, Joses, Simon, Judas en de zusters, waarnaar door Mattheus wordt verwezen (13:55, 56) en door Markus (6:3) is betwist; en ter ondersteuning van uiteenlopende gezichtspunten zijn verschillende theorieën beproefd. Zoo houdt de Oostersche of Epiphaniaansche hypothese het er op geen anderen grond dan veronderstelling voor, dat de broeders van Jezus kinderen waren van Jozef van Nazareth door een vroegere vrouw, en niet de kinderen van Maria, des Heeren moeder. De Leviraats-theorie neemt aan, dat Jozef van Nazareth en Clopas (het is van belang op te merken, dat de laatste naam wordt beschouwd als dezelfde dan Alfëus) broeders waren; en dat na den dood van Clopas of Alfëus, Jozef huwde met de weduwe van zijn broeder, overeenkomstig de leviraatswet. De Heronymushypothese is gebaseerd op het geloof, dat de personen, waarnaar wordt verwezen als de broeders en zusters van Jezus, kinderen waren van Clopas (Alfëus) en Maria, de zuster van des Heeren moeder, en daar-

door neven van Jezus. (Zie Matth. 27:56; Mark. 15:40; Joh. 19:25). Het is zonder redelijken twijfel, dat Jezus door hen, die bekend waren met de familie van Jozef en Maria, beschouwd werd als een naaste bloedverwant van andere zoons en dochters, die tot het gezin behoorden. Indien deze anderen kinderen van Jozef en Maria waren, waren zij allen onder Jezus, want Hij was ongetwijfeld Zijns moeders eerste kind. De aanname van deze verwantschap tusschen Jezus en Zijn „broeders” en „zusters”, door de schrijvers van de synoptische evangeliën genoemd is wat in de theologische literatuur bekend is als de „Helvidian” beschouwing.

(Wordt vervolgd).

KERKNIEUWS VAN OVERAL

Nieuw plan van Sociale Voorzorg door de Kerk aanvaard

Tijdens de halfjaarlijksche conferentie der Kerk, in April j.l. te Salt Lake City gehouden, kondigden de autoriteiten der Kerk een nieuw plan aan, waardoor de Kerkleden, die in behoefte omstandigheden verkeeren, productieven arbeid kunnen verrichten, teneinde in eigen onderhoud te voorzien en anderen steun te verlenen.

Sindsdien heeft een comité onder leiding van Apostel Ballard alle stakes in de Vereenigde Staten in districtsgroepen georganiseerd, onder het leiderschap van de stake-presidenten. Een voor de geheele Kerk geldend plan is ondernomen, hetwelk verband houdt met den landbouw, fabrieks- en mijnarbeid, het transport- en conserveeringswerk, waarbij de bestaande eenheden van wijken en stakes zullen functionneeren, zonder gebruikmaking van de regeeringsmachine. De Zusters-Hulpvereeningen zullen in dit nieuwe welvaartsplan een belangrijke rol spelen. Het plan voert in vele opzichten terug tot de beweging, welke door de Mormonen gedurende de dagen, dat zij in de kale vlakten van het Rotsgebergte hun pionierswerk verrichtten, werd ondernomen. Ze wordt in deze tijden van economische onzekerheid en onbestendigheid toegejuicht als een stap in de goede richting. De oogen van velen der wereld slaan dit plan met belangstelling gade ten einde te zien, of het „Mormonisme” van heden wederom den weg tot een beter economisch leven kan aanwijzen, evenals het dat geestelijk, lichamelijk en moreel heelt kunnen doen.

De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 27 Mei j.l. (ochtendblad) behelsde een lang artikel betreffende dit plan, door vroegeren zendingspresident Frank I. Kooyman geschreven.

GEBEURTENISSEN IN DE ZENDING

Doopdienst te Rotterdam

In een op 5 Juni j.l. te Rotterdam gehouden doopdienst werden door Oud. Jules Dieu Jr. de volgende personen gedoopt:

Maria Jannetje Nolles-geb. Bertis, Maria Nolles, Harmen Nolles en

Gerardina Bahrt van Rotterdam; Hilligje Adriana Baak-geb. Rijdsijk, Neeltje Baak, Dingeman Baak en Willemina Baak van Overmaas.

Met vreugde begroeten wij deze personen in de kudde van Christus en bidden God's rijkste zegeningen voor hun voorspoed en standvastigheid op de door hen ingeslagen wegen.

Haagsch gemeentebestuur gereorganiseerd

Op Zondag 7 Juni j.l., werd in de avondmaalsvergadering te Den Haag het aldaar bestaande gemeentebestuur eervol en met een woord van dank en waardeering voor de uitstekende diensten, welke het zoo gewillig en onzelfzuchtig in het belang der Haagsche gemeente heeft gegeven, door President T. Edgar Lyon uit zijn ambt ontslagen. Het bestuur bestond uit A. Hartman, J. P. Schouw, F. H. Jacobs en E. Heining.

In dezelfde vergadering werd Br. F. H. Jacobs als president der gemeente terzijde gezet. Op Zondag 14 Juni d.a.v., werd Br. Pieter Dirkmaat Sr. als 1e raadgever, Br. Egbertus Heining als 2e raadgever en Br. Johannes Josephus Claus als secretaris in het gemeentebestuur aangesteld.

Wij wenschen dezen broederen geluk in hun roeping en moge voortdurend succes op hun werkzaamheden in de Kerk rusten.

Districtspresidentschap georganiseerd

In overeenstemming met de enkele jaren geleden doorgevoerde werkwijze, om het kerkelijk beleid in de zendingen aan plaatselijke dragers van het Priesterschap over te dragen, werd op Zondag 7 Juni j.l., het eerste districtspresidentschap georganiseerd. Zulk een presidentschap zal bestaan uit een president en twee raadgevers. Oud. Antonie Hartman, voordien president der Haagsche gemeente, werd op 7 Juni door President T. Edgar Lyon van laatstgenoemde ambt ontheven en aangesteld als raadgever van districtspresident J. J. van Langeveld.

INHOUD

Was het door toeval of een Goddelijk plan?	201	F. Merrill aan Nederland	208
Verslagder O.O.V.-Jeugdwerk- conferentie	206	Is godsdienst de moeite waard?	209
Bezoek van President Joseph		Jezus de Christus	211
		Kerknieuws van overal	215
		Gebeurtenissen in de Zending	215

Uitgegeven door de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen in Nederland, Crooswijkschesingel 16b, Rotterdam (N.)

Verkrijgbaar in alle gemeenten der Zending.

Abonnementsprijs per jaar bij vooruitbetaling: Nederland f3.—,

Buitenland f3.25 — Afzonderlijke nummers 15 cent. — Gironummer 240615.